

5. Колесников А. И. Декоративная дендрология / Колесников А. И. – М. : Лесн. пром-сть, 1974. – 703 с.
6. Кучерявий В. П. Урбоекологія / Кучерявий В. П. – Львів : Світ, 1999. – 359 с.
7. Нехуженко Н. А. Основы ландшафтного проектирования и ландшафтной архитектуры / Нехуженко Н. А. – С-Пб. : Нева, 2004. – 192 с.
8. Рубцов Л. И. Деревья и кустарники в ландшафтной архитектуре / Рубцов Л. И. – К. : Наук. думка, 1977. – 272 с.
9. Холявко В. С. Дендрология и основы зеленого строительства : [учебник для сред. сел. проф.-техн. училищ] / Холявко В. С., Глоба-Михайленко Д. А. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Высш. шк., 1980. – 248 с.

Приведены таксационные показатели и декоративные свойства крон в ландшафтных лесных культурах в зависимости от места произрастания в биогруппах.

Ландшафтные лесные культуры, декоративные свойства, зеленая зона, судубрава, композиция.

An inventory of indicators and decorative properties of crown in the landscape forest cultures depending on the habitat in biogroups.

Landscape forest culture, decorative features, green zone, sudibrova, composition.

УДК 631.524+712.41

СТАРОВІКОВІ ДЕРЕВА ПАРКУ-ПАМ'ЯТКИ САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА СЕЛА ПЕРЕМОЖНЕ

***А.І. Івченко, І.М. Пацура, кандидати сільськогосподарських наук
А.С. Мельник
Ботанічний сад НЛТУ України***

Дендрофлора парку у селі Переможне Львівської області заслуговує на увагу окремими великовіковими та великорозмірними деревами аборигенних видів: клена польового та дуба звичайного, а також особинами інтродуцентів гіркокаштана восьмитичинкового, сосни веймутової, робінії звичайної, модрина європейської, клена цукристого, дуба червоного.

Старовинний парк, великовікові дерева, інтродуценти.

При створенні парків та дендропарків використовують значну кількість видів автохтонних та інтродукованих дерев. Таксономічний їх підбір – основоположний фактор, від якого залежить довговічність і ландшафтно-архітектурна цінність об'єкта. Проте аналіз таксономічної структури парків, закладених у минулому столітті, вказує на певні недоліки щодо цього добору.

Натомість, породна структура класичних парків 19-го століття в більшості випадків виправдала свою доцільність. Вивчення їх дендрофлори до-

зволяє встановити наявні рідкісні особини і навести біометричні показники та описи загального стану останніх. Лише в старовинних парках збереглися великовікові автохтонні рослини. Вони, поряд з інтродуцентами, являють непересічний інтерес як для дендрологів, так і для озеленювачів. Особини інтродукованих видів перш за все цінні тим, що пройшли довготерміновий період адаптації до місцевих умов і зайняли певну нішу в тому чи іншому парковому культурфітоценозі. А отже, вони можуть бути добре перевірені зразками для узагальнення особливостей їх росту і розвитку на значну календарну перспективу в новому для них природно-кліматичному та фітоценотичному середовищах. Деревя аборигенних видів привабливі своїми рідкісними значними віковими чи біометричними показниками, рівнем стійкості та їх місцем у парковому фітоценозі.

Метою роботи було вивчення великовікових автохтонних та інтродукованих деревних рослин у паркових насадженнях.

Матеріал і методика досліджень. Обстеження паркової території та деревних особин проводили за загально прийнятими методиками [1, 2]. Діаметр стовбурів визначали через замір окружностей. Приблизний вік дерев встановлювали шляхом експертної оцінки.

Результати досліджень. Присадибний парк 18-19 століть у селі Переможне Городоцького району Львівської області – парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення. Розміщений він над річечкою Благ – притокою Верещиці. Від палацу Лянцкоронських залишилися рештки стін.

На час обстеження парку виявлено 16 рідкісних деревних рослин 10 ботанічних назв (таблиця). Інтродуценти представлені рослинами 6-ти таксонів. До останніх належить і модрина європейська (*Larix decidua*).

Старим деревним рослинам переважно 100 і більше років. Молодшими є лише дуб червоний і гіркокаштан восьмитичинковий – їм по 80 років, клен цукристий – 60 років та коркова відміна клена польового – 30 років.

Серед усіх інших деревних рослин перш за все у віці впадають 3 велетенські 300–350-літні дерева дуба звичайного з масивними кронами. У найбільших з них висота понад 30 м, а діаметр стовбура близько 1,5 м. Поперечник крони близько 26 м. Санітарний стан їх добрий, життєвість висока. Ці могутні особини виступають домінуючим акцентом парку.

У 200-літньої липи серцелистої з таким же масивним стовбуром було стовбурне та окоренкове загнивання деревини як результат розвитку дупел, які, у свою чергу, виникли внаслідок нефахового обрізання гілок із залишенням великих сучків. Одного з останніх буревіїв це дерево не витримало.

Дерево дуба червоного значно молодше – йому близько 80 років. Його крона розлога, оскільки дерево розташовано з краю групи дерев і, до того ж, відсутня будь-яка підгінна порода. Тому за висотою ця особина особливо не виділяється, проте діаметр, як для цього віку, значний – 90 см.

Серед інших дерев своїми віковими показниками та розмірами виділяються 4 особини клена польового. Так дві з них у віці 250 років мають висоту понад 20 м та діаметр стовбура 125 і 127 см. Крони їх низько опущені, розлогі. Лише нижні частини стовбурів є повнодеревними циліндричної форми. Вище вони розгалужуються в масивні скелетні гілки. І тільки в наймолодшого дерева клена польового з каповим наростом наявний стрункий по-

внодеревний стовбур. Раніше нам не доводилося бачити таких великих особин цього виду. Все це при тому, що в дендрологічних описах вони переважно трактуються як дерева третьої величини, або ж із життєвою формою куща. Та й трапляються особини клена польового в нашому регіоні не так вже й часто, оскільки тут знаходиться західне пограниччя його природного ареалу.

Біометричні показники та санітарний стан великовікових дерев парку села Переможене

Назва таксона	Вік, років	Висота, м	Діаметр, см	Санітарний стан
<i>Pinus strobus</i> L.	110	28	92	Добрий
<i>Larix decidua</i> Mill.	100	28	85	Добрий
<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	110	31	99	Добрий
<i>Acer platanoides</i> L.	150	22	102	Добрий
<i>Acer campestre</i> L.	200	16	104	Добрий
<i>Acer campestre</i> L. (з капою)	180	18	83	Задовільний
<i>Acer campestre</i> L.	250	21	125	Добрий
<i>Acer campestre</i> L.	250	21	127	Добрий
<i>Acer campestre</i> var. <i>suberosa</i>	30	10	12	Добрий
<i>Acer saccharinum</i> L.	60	26	73	Добрий
<i>Aesculus octandra</i> Marsh.	80	18	62	Добрий
<i>Tilia cordata</i> Mill.	200	22	150	Незадовільний
<i>Quercus robur</i> L.	300	28	122	Добрий
<i>Quercus robur</i> L.	350	33	150	Добрий
<i>Quercus robur</i> L.	300	33	137	Добрий
<i>Quercus rubra</i> L.	80	24	90	Добрий

150-літнє дерево клена гостролистого теж має розлогу крону та діаметр стовбура понад 1 м. Менші дерева цього виду трапляються часто і фактично створюють основу паркового насадження.

Серед кількох дерев робінії звичайної виділяється одна особина, яка у віці 110 років перевищує 30 м у висоту та практично сягає метрового діаметра стовбура. Санітарний стан цієї деревної рослини добрий, а життєвість висока.

У парковому насадженні кілька особин сосни Веймутової. У доброму стані знаходиться 130-літнє дерево цього виду. Воно виділяється із загального масиву своїми розмірами – у першу чергу циліндричним стовбуром майже метрового діаметра. Крона овальна, середньої щільності. Натомість в іншій, дещо меншій, особині крона більш розгалужена, зріджена, зрідка є всихаючі гілки. Ще одна особина сосни веймутової росте в центрі щільної групи дерев граба. Це своєрідна композиція із високим струнким деревом сосни веймутової в обрамленні кількох нижчих дерев граба. Стовбури останніх відхилені від центра до периферії і тому вся ця група деревних рослин має букетну форму.

Серед особин модрина європейської найпомітнішим є масивне 100-річне дерево. Санітарний стан його добрий. Частина особин цього виду ростуть з краю груп деревних рослин і нерідко мають одnobокі зріджені крони

із всихаючими гілками. Життєвість їх знижена. Причиною, на наш погляд, виступають надмірно багаті та вологі лісорослинні умови (D_3 , а часом і D_{3-4}), що виходить за межі оптимуму для цього виду.

Клен цукристий вписується у парковий фітоценоз своєю розгалуженою кроною із помірно розсіченим лопатовим листям, у якого нижня сторона зеленувато-біла, що й дало другу назву цього виду – клен сріблястий. Дерево має високу життєвість. Його біометричні параметри у 60-літньому віці досить значні та вказують на швидкорослість особин цього виду.

Висновки

Парк у селі Переможне знаходиться у задовільному стані. Порівняно з іншими обстеженими парками Львівщини він у першу чергу цікавий рідкісними великовіковими та великорозмірними особинами аборигенних деревних видів – клена польового та дуба звичайного. Інтродуценти представлені деревами рідкісного у нас гіркокаштана восьмитичинкового та більш звичними сосни веймутової, робінії звичайної, модрини європейської, клена цукристого, дуба червоного.

Список літератури

1. Кучерявый В.А. Урбоэкологические основы фитомелиорации / Кучерявый В.А. – М.: НПО «Информация», 1991. – Ч. 2. – 288 с.
2. Цурик Є.І. Перелікова таксація лісу / Цурик Є.І. [2-е вид].– Львів: Укр ДЛТУ, 2002. – 260 с.

Дендрофлора парка с. Переможное Львовской области заслуживает внимания отдельными великовозрастными и крупноразмерными деревьями аборигенных видов: клена полевого и дуба черешчатого, а также особями интродуцентов – конского каштана восьмитычинкового, сосны веймутовой, робинии обыкновенной, лиственницы европейской, клена сахаристого, дуба красного.

Старинный парк, великовозрастные деревья, интродуценты.

Rare age-old and largeness trees of aborigines species: Acer campestre and Quercus robur were saved in the park of village Peremozhne. The individuals of introduction species were also saved: Aesculus octandra, Pinus strobus, Robinia pseudoacacia, Larix decidua, Acer saccharinum, Quercus rubra.

Age-old park, age-old trees, arboreal introduction species.